

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**  
**ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**  
**Кафедра публічного управління та адміністрування**

**ДОВГАНЬ ГРИГОРІЙ ГРИГОРОВИЧ**

**ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС У ХОДІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ**  
**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

**АВТОРЕФЕРАТ**

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня  
магістра публічного управління

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність.** На сьогоднішньому етапі розвитку Української держави питання організації здійснення місцевої публічної влади мають велике значення для досягнення євроінтеграційних цілей та виведення держави з політичної та економічної кризи. В Україні, як і в переважній більшості країн сучасного світу, відбуваються кардинальні зміни в усіх сферах суспільного життя, зумовлені, зокрема, процесами глобальних соціально-економічних та цивілізаційних трансформацій. Ці зміни суттєво впливають на діяльність усіх урядових та неурядових політичних інституцій, які забезпечують спрямованість суспільного розвитку, визначають можливість протистояти внутрішнім та зовнішнім викликам. Такі глобальні виклики актуалізують необхідність проведення системних реформ, спрямованих на модернізацію українського суспільства та держави, забезпечення збалансованого поступу країни як високорозвиненої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя населення, соціальною стабільністю, сталою демократичною традицією.

Реалізація стратегічного курсу держави на забезпечення демократичних принципів врядування через упровадження європейських стандартів належного врядування потребує використання адаптованого до вітчизняних реалій кращого зарубіжного досвіду, застосування досягнень теорії та практики публічного управління. Стратегічний курс України на європейську інтеграцію вимагає також нової концептуальної основи інституалізації влади, упровадження сучасної моделі публічного управління. Сучасні суспільні практики засвідчують, що децентралізація влади є одним із ефективних інструментів модернізації системи державного управління, успішне здійснення якої створює необхідні організаційно-правові передумови для подальшого розвитку демократизації владних відносин. Тому існує потреба у поглибленому аналізі європейського досвіду здійснення децентралізації влади в контексті аналізу національних традицій державотворення та новітнього історичного етапу розвитку України.

**Аналіз досліджень та публікацій.** Питання становлення місцевого самоврядування в Україні розглядається в працях відомих вчених: В. Погорілка, М. Пухтинського, А. Ткачука. Аналізом теоретичного та практичного значення місцевого самоврядування приділили увагу В. Авер'янов, В. Бакуменко, О. Бориславська, М. Братковський, Л. Беззубко, І. Грицяк, В. Гройсман, Б. Данилишин, І. Дробот, В. Заблоцький, Т. Кравченко, В. Куйбіда, А. Лелеченко, В. Мамонова, П. Покатаєв, С. Саханенко, І. Цурканова.

Базисні складові нормативно-правових аспектів децентралізації висвітлено в працях В. Ємельянова, А. Шульги, Л. Бабич, С. Балацького, О. Батанова, Н. Бикадорової, А. Буковинського, Н. Камінської, І. Карчевської, С. Колодія, В. Кравченко, І. Легкоступ, Л. Лисяк, І. Лютого, Ю. Остріщенко, М. Піпчика, С. Фролова. Організаційно-управлінський аспект формування структури місцевого самоврядування в Україні досліджували В. Бабаєв, О. Бобровська, С. Болдирєв, А. Дегтяр, А. Гошко, Я. Жовнірчик, О. Іваницька, О. Крюков, М. Латинін, А. Мерзляк, Ю. Молодожен, В. Огаренко, Р. Плющ, А. Ткачук та ін.

Дослідженням досвіду країн ЄС у ході запровадження децентралізації влади в Україні займалися такі вчені як С. Серьогін, Б. Данилишин, В. Пилипишин, О. Власенко, В. Барвіцький.

**Об'єктом дослідження** виступає процес розвитку децентралізації влади в Україні.

**Предметом дослідження** є використання досвіду країн ЄС у ході запровадження децентралізації влади в Україні.

**Метою магістерської роботи** є дослідження та аналіз процесу розвитку децентралізації влади, наукове обґрунтування засад муніципальної реформи в Україні, а також розкриття напрямків вдосконалення системи децентралізації публічної влади в Україні на основі кращих європейських практик.

Для реалізації даної мети поставлені такі **завдання**:

- дослідити та узагальнити стан розробленості проблематики у науковій літературі вітчизняними та зарубіжними вченими, а також визначити методологічні засади дослідження децентралізації публічної влади;

- здійснити аналіз нормативно-правового забезпечення процесу децентралізації влади в українському законодавстві;

- висвітлити основні моменти процесу децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні;

- проаналізувати досвід децентралізації влади в європейських країнах та визначити вдалі моделі для України;

- розробити практичні рекомендації щодо напрямків вдосконалення системи децентралізації публічної влади в Україні з використанням позитивного досвіду країн ЄС.

**Методи дослідження.** Для досягнення поставленої мети в магістерській роботі було застосовано комплекс методів наукового дослідження. За допомогою проблемно-пошукового методу визначено проблему, підбрано й узагальнено джерела з теми дослідження та запропоновано шляхи її розв'язання. Абстрактно-логічний – для аналізу існуючих джерел, теоретичного узагальнення й формування висновків.

Метод дедукції дав змогу розширити понятійно-категорійний апарат і уточнити зміст поняття «децентралізація». Порівняльно-правовий і порівняльно-функціональний методи дали можливість установити особливості розвитку процесу децентралізації в Україні та проаналізувати досвід країн ЄС в даному питанні. Метод функціонального аналізу було використано для визначення компетенції органів місцевого самоврядування в процесі здійснення управління адміністративно-територіальними одиницями в умовах децентралізації, а статистичного аналізу – для дослідження особливостей формування й виконання місцевих бюджетів за податковими та неподатковими надходженнями.

Теоретико-методологічною основою магістерської роботи стали фундаментальні положення, дослідження українських та зарубіжних науковців і фахівців у сфері децентралізації та реформи місцевого самоврядування в Україні та європейських країнах.

**Наукова новизна** одержаних результатів полягає в тому, що автор здійснив спробу комплексно та всебічно здійснити дослідження питання використання досвіду країн ЄС у ході запровадження децентралізації влади в Україні.

**Апробації.** Основні наукові результати роботи у вигляді тез подані до друку на Міжнародну науково-практичну конференцію «Ольвійський форум-2019».

**Практичне значення.** Розроблені в дослідженні теоретичні положення доведені до рівня конкретних пропозицій можуть бути реалізовані у вітчизняній практиці сфери децентралізації публічної влади.

**Структура та обсяг роботи.** Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків та списку використаної літератури, який

налічує 103 найменування. Загальний обсяг роботи складає 101 сторінку, із них 84 сторінки основного тексту.

### **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У **першому розділі** *«Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми децентралізації»* охарактеризовано проблематику та джерельну базу, а також висвітлено методологічні засади дослідження децентралізації публічної влади.

*Підрозділ 1.1. «Децентралізація влади: теоретичний аспект»* присвячений аналізу стану наукової розробки проблеми у вітчизняній та зарубіжній літературі.

Встановлено, що одним із визначальних пріоритетів здійснення адміністративної реформи, становлення України як демократичної держави є розвиток місцевого самоврядування як ефективної та максимально наближеної до людей місцевої влади. Без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України. Лише зміна парадигми управління державою, послідовне проведення реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади в Україні, удосконалення наявної системи управління на місцях, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії.

Зроблено висновок, що стан розробки проблеми децентралізації в Україні набирає все більшої популярності, більшість провідних учених вказують на те, що побудова місцевого самоврядування в нашій країні неможлива без формування активної громадської позиції населення, трансформування його з простої сукупності жителів на певній території в спільноту, яка має спільні інтереси, здатна об'єднати ресурси для досягнення загальної мети розвитку територіальної громади. Дослідники, які вивчають європейський досвід проблеми децентралізації наголошують на тому, саме децентралізоване місцеве самоврядування в європейських країнах є тим позитивним досвідом, який можна використати в Україні для проведення реальних та ефективних реформ місцевого самоврядування з метою надання йому більшої самостійності у вирішенні місцевих справ та питань на користь інтересів не чиновників, а простого місцевого населення.

У *підрозділі 1.2. «Методологічні засади дослідження децентралізації публічної влади»* розкрито застосовані принципи, підходи та методи наукового дослідження.

З'ясовано, що актуалізація теоретико-методологічних досліджень в аспекті наукового обґрунтування засад функціонування місцевого самоврядування в Україні набуває все більшої популярності внаслідок проведення адміністративної реформи на засадах децентралізації та імплементації європейського досвіду в цій сфері. Саме тому перед наукою постала потреба пошуку найоптимальнішої для соціально-економічних і публічно-політичних умов України моделі організації місцевого самоврядування.

Зроблено висновок, що наукове пізнання феномену децентралізації публічної влади можливе лише тоді, коли будуть вивчені не лише особливості її сучасного стану, але й історичний розвиток проблеми, порядок виникнення, ефективність і її результативність у впливі на суспільне життя, в тому числі й формування громадянського суспільства. Зазначене зумовило необхідність переосмислення не лише поняття децентралізації публічної влади, а й її ознаки та принципи. Основні проблеми, що виникають під час осмислення феномену децентралізації публічної влади, варто аналізувати на двох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих рівнях – методологічному та теоретичному, що дасть можливість у подальших дослідженнях охарактеризувати їх сутність, зміст, функціональне призначення, шляхи підвищення ефективності їх реалізації та інші аспекти.

У другому розділі *«ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»* проаналізовано законодавчу базу регулювання децентралізації, охарактеризовано процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні, а також досліджено децентралізацію влади як чинник протидії корупції в органах місцевого самоврядування.

У підрозділі 2.1. *«Нормативно-правове забезпечення децентралізації влади в Україні»* визначено, що Україна стоїть перед гострою необхідністю здійснення глобального і всебічного реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, шляхом, перш за все, чітко визначеної законодавчої регламентації цього процесу. При цьому є гостра потреба в усвідомленні самим суспільством безперспективності політики зволікання з розробкою і впровадженням відповідних стратегічних рішень. Адже без законодавчої основи, без стратегії, без вироблення основних принципів реформування місцевого самоврядування та побудови спроможних громад, визначення і розставлення пріоритетів з боку держави та самої громадськості щодо цього, без знання того, яку державу будуємо та які відносини в суспільстві повинні переважати, ми не зможемо побудувати демократичну і соціально-правову державу із громадянським суспільством.

Зроблено висновок, що законодавче забезпечення децентралізації місцевого самоврядування відповідає європейським вимогам і створює надійне підґрунтя для практичного етапу реформи. Проте для успішного завершення децентралізації необхідним є прийняття ще низки нормативно-правових актів, які би врегульовували невирішені питання децентралізації місцевого самоврядування. Отже, зміни в правовому полі в бік децентралізації – це крок до впровадження демократичних цінностей та стабільного зростання добробуту громадян. Процес децентралізації управління повинен стати рушійною силою оптимального розвитку місцевого самоврядування у вигляді територіальних громад.

У підрозділі 2.2. *«Процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні»* визначено, що важливим елементом кожної правової системи суспільства є місцеве самоврядування. Стратегічними в цьому напрямку є державні заходи, зокрема схвалення та виконання основ Концепції реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні, що має сприяти наданню високоякісних та доступних публічних послуг, становленню інститутів прямого народовладдя, задоволенню інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодженню інтересів держави та територіальних громад.

З'ясовано, що процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні відкриває значні можливості для самостійного забезпечення місцевого самоврядування при вирішенні питань місцевого життя, зокрема підвищення ролі громадян, їх впливу на процес прийняття та втілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства. Варто зазначити, що будь-які зміни несуть за собою низку проблем і ризиків, які треба подолати задля досягнення бажаного результату. Так, наслідком реформи із децентралізації влади в Україні попри труднощі, які виникають в процесі її впровадження, має стати формування нової демократичної моделі управління, орієнтованої на збільшення повноважень територіальних громад. Впровадження децентралізації сприятиме посиленню демократії в державі та формуванню громадянського суспільства. У результаті реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються на добровільній основі за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі, виконавчими органами рад. Реформування має сприяти поліпшенню життя українських громадян, розбудови правової, сучасної, ефективної, конкурентоспроможної держави

У підрозділі 2.3. *«Децентралізація влади як чинник протидії корупції в органах місцевого самоврядування»* доведено, що стратегічним напрямом запобігання передумовам корупції та їх нейтралізації є послідовна демократизація всіх сфер суспільного життя, розвиток громадської свідомості та активності в загальному контексті побудови демократичної держави. Демократизація, відкритість влади, прозорість і зрозумілість для населення державних рішень, діяльності управлінського апарату, розвиток громадянського суспільства – найважливіші важелі подолання корупції.

Зроблено висновок, що запобігання корупції в органах місцевого самоврядування – довготривала справа, яка потребує ініціативності з боку самих посадових осіб та громадськості й потребує тривалих соціальних, економічних, політичних і правових перетворень. Перші кроки на цьому шляху уже зроблені, зокрема прийнято нове законодавство, в основі якого превентивна функція. Подальші дії повинні бути спрямовані на формування активної громадської позиції із запобігання корупції; підвищення правової культури громадян та формування у них моральної нетерпимості до будь-яких корупційних проявів; підвищення зарплатні посадовим особам органів місцевого самоврядування у контексті державної реформи; забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів місцевого самоврядування; розроблення антикорупційних програм на місцевому рівні.

**У третьому розділі *«ДОСВІД КРАЇН ЄС У ХОДІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ»*** досліджено моделі децентралізації влади країн ЄС, визначено досвід яких країн можливо застосувати в Україні, а також вказано напрямки вдосконалення системи децентралізації публічної влади в Україні на основі кращих європейських практик

У підрозділі 3.1. *«Моделі децентралізації влади країн європейського союзу»* з'ясовано, що у всіх розвинених країнах ЄС головне завдання влади полягає у задоволенні проблем інститутів громадянського суспільства за допомогою місцевого самоврядування. Проблему якісного задоволення таких потреб допомагає вирішити децентралізація, оскільки децентралізація означає передачу права приймати рішення органам, які не підпорядковані центральним органам влади і яких обирають зацікавлені громадяни.

Проблематика децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже впродовж тривалого часу перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів. Це зумовлено, зокрема, успішною реалізацією засади децентралізації у практиці більшості держав Європейського Союзу.

У висновку вказано, що децентралізація доволі швидко зайняла вагоме місце у розвитку економіки провідних країн світу. І незважаючи на те, що кожна з цих країн застосовує свої методи та засоби для забезпеченості відкритості та доступності механізму державного управління, децентралізація є ефективнішим засобом планування, ніж централізоване та має позитивний вплив на макроекономічну стабільність держави. Хоча на сучасному етапі ще потребують більшої відкритості процедури прийняття рішень і посилення консультативних механізмів, проведення консультацій з інститутами громадянського суспільства у сфері діяльності парламенту та інших представницьких органів демократії, проте країни ЄС проявляють зацікавленість щодо можливостей об'єднання зусиль та співпраці у сфері покращення організації місцевого самоврядування, що призводить до взаємодії органів влади з громадськістю та дієвості децентралізаційних реформ

У підрозділі 3.2. *«Децентралізація влади в країнах ЄС: уроки для України»* з'ясовано, що реформа децентралізації управління в Україні, яка була проголошена як одна з основних для зміни старої неефективної системи та підвищення участі громад в управлінні державою, наразі перебуває у невизначеному стані, що не дає підстав у найближчому майбутньому очікувати її якісних позитивних результатів. Розглядаючи започатковану ініціативу укрупнення територіальних громад в Україні, доцільно звернути увагу на подібні заходи, які були проведені в багатьох країнах-членах ЄС.

Здійснивши аналіз проведення децентралізації в країнах ЄС, зроблено висновок, що однією з найважливіших загроз децентралізації в Україні є скорочення обсягів надходжень від ПДФО внаслідок проведення податкової реформи. У більшості країн-членів ЄС це джерело надходжень є основними для місцевих бюджетів, а компенсувати його зменшення іншими податковими джерелами навряд чи вдасться. При всій важливості податків на майно, не варто переоцінювати їх значення для місцевих бюджетів: навіть у країнах з високим рівнем капіталізації власності такі джерела переважно не перевищують 10% доходів місцевих бюджетів. Тому при виборі проекту податкової реформи необхідно враховувати важливість надходжень від ПДФО для місцевих бюджетів.

У підрозділі 3.3. *«Напрямки вдосконалення системи децентралізації публічної влади в Україні на основі кращих європейських практик»* доведено, що необхідність децентралізації системи управління в Україні назривала вже протягом тривалого періоду як в економічній, так і політичній площині.

Аналіз досвіду європейських країн та актуальних наукових досліджень дозволив виокремити такі передумови успішної імплементації децентралізаційних процесів для створення ефективної моделі управління в системі децентралізованої влади України:

- утвердження принципу верховенства права;
- визнання та гарантії місцевого самоврядування;
- рівний правовий захист усіх форм власності;
- демократичне й ефективне виборче законодавство;
- незалежність, ефективність, доступність і прозорість судової системи, функціонування інститутів адміністративного судочинства;

- досконалий бюджетний процес та висока фінансова дисципліна;
- наявність адекватних соціальних стандартів;
- розвинутий громадський сектор або стійка тенденція до його розвитку

Зроблено висновок, що історичний досвід розвинутих демократій, інституалізований в документах Ради Європи, зокрема в Європейській хартії місцевого самоврядування, був вагомим чинником реформування системи публічного управління в європейських країнах.

## **ВИСНОВКИ**

У магістерській роботі наведено вирішення актуального наукового завдання з обґрунтування теоретичних положень та розроблення напрямків вдосконалення щодо використання досвіду країн ЄС у ході запровадження децентралізації влади в Україні. Результати дослідження дають підстави сформулювати висновки і рекомендації, що мають теоретичне та практичне значення.

У результаті дослідження зроблено наступні висновки:

1. Створення теоретико-методологічної бази дослідження ґрунтується на принципі ретельного відбору лише тих даних, що можуть набути теоретичного або практичного застосування у публічному управлінні. Для досягнення цього, втім, не обійтися без уважного розгляду проблеми децентралізації публічної влади у різних аспектах. Стан розробки проблеми впровадження децентралізації в Україні та залучення до цього процесу досвіду країн ЄС набирає все більшої популярності, хоча на сьогоднішній день є недостатнім для проведення повноцінного дослідження. Більшість провідних учених вказують на те, що побудова місцевого самоврядування в нашій країні неможлива без формування активної громадської позиції населення, трансформування його з простої сукупності жителів на певній території в спільноту, яка має спільні інтереси, здатна об'єднати ресурси для досягнення загальної мети розвитку територіальної громади.

Українські вчені у своїх напрацюваннях роблять висновки, що встановлення децентралізованого місцевого самоврядування в європейських країнах є тим позитивним досвідом, який можна використати в Україні для проведення реальних та ефективних реформ місцевого самоврядування з метою надання йому більшої самостійності у вирішенні місцевих справ та питань на користь інтересів не чиновників, а простого місцевого населення.

Методологію дослідження проблем децентралізації публічної влади становлять загальнотеоретичні принципи, наукові підходи, а також методи, які б дали змогу систематизувати наукові погляди щодо понять «децентралізація», «децентралізація публічної влади», її ознаки, суб'єкти, моделі, особливості формування, принципи та ін. Це знову ж таки свідчить про необхідність опрацювання концептуальних теоретичних та методологічних засад феномену децентралізації публічної влади. Не менш важливим є оволодіння методологічними засадами дослідження проблем децентралізації публічної влади, що створить підстави для здійснення методологічної та світоглядної переоцінки правил та цінностей суспільного життя щодо різноманітних форм пізнання та людської діяльності, в тому числі й особливостей децентралізації публічної влади в умовах сучасного державотворення в Україні.



2. Відображенням змін та реформ децентралізації управління у законодавчій сфері є нові законодавчі акти, що визначають діяльність, зобов'язання та відповідальність органів місцевого самоврядування. Головною метою законодавчих змін реалізації політики децентралізації управління в Україні є формування територіальних громад. В першу чергу зміни в законодавстві сприяють зростанню бюджетів територіальних громад та реалізують функціональні можливості створення диференційованих джерел накопичення фінансових ресурсів. Представимо шляхи розвитку децентралізації управління:

- утворення базисних складових народовладдя, залучення населення до діяльності місцевого самоврядування;
- подальший розвиток громади в соціальній, політичній та економічній сферах;
- повна уніфікація сервісного обслуговування населення місцевими органами державної влади, що обрана на місцях;
- формування адаптивного комплексу інституту самоврядування, який відповідає потребам громади;
- співробітництво громад стає одним з головних пріоритетів розвитку в усіх сферах.

Таким чином, зміни в правовому полі в бік децентралізації – це крок до впровадження демократичних цінностей та стабільного зростання добробуту громадян. Процес децентралізації управління повинен стати рушійною силою оптимального розвитку місцевого самоврядування у вигляді територіальних громад.

3. Процес децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування в Україні відкриває значні можливості для самостійного забезпечення місцевого самоврядування при вирішенні питань місцевого життя, зокрема підвищення ролі громадян, їх впливу на процес прийняття та втілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства. Варто зазначити, що будь-які зміни несуть за собою низку проблем і ризиків, які треба подолати задля досягнення бажаного результату.

Так, наслідком реформи із децентралізації влади в Україні попри труднощі, які виникають в процесі її впровадження, має стати формування нової демократичної моделі управління, орієнтованої на збільшення повноважень територіальних громад. Впровадження децентралізації сприятиме посиленню демократії в державі та формуванню громадянського суспільства. У результаті реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються на добровільній основі за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі, виконавчими органами рад. Реформування має сприяти поліпшенню життя українських громадян, розбудови правової, сучасної, ефективної, конкурентоспроможної держави.

4. Аналіз систем місцевого самоврядування європейських країн показує, що у світі існує декілька їх моделей, які істотно відрізняються одна від одної за принципами формування органів місцевого самоврядування, типом взаємовідносин органів місцевого самоврядування з органами державної влади, формами взаємодії представницьких і виконавчо-розпорядних органів у системі місцевого самоврядування. Найпоширенішим серед дослідників науково обґрунтованим та таким, що базується на комплексному підході, є виокремлення чотирьох основних моделей організації місцевого

самоврядування – англосаксонської, континентальної, іберійської та радянської моделей. Основним критерієм типологізації при цьому виступає функціональне взаємовідношення та розподіл компетенції між центральними (державними) та місцевими органами управління.

Проаналізувавши досвід децентралізації влади в європейських країнах зроблено висновок, що децентралізація доволі швидко зайняла вагоме місце у розвитку економіки провідних країн світу. І незважаючи на те, що кожна з цих країн застосовує свої методи та засоби для забезпеченості відкритості та доступності механізму державного управління, децентралізація є ефективнішим засобом планування, ніж централізоване та має позитивний вплив на макроекономічну стабільність держави. Хоча на сучасному етапі ще потребують більшої відкритості процедури прийняття рішень і посилення консультаційних механізмів, проведення консультацій з інститутами громадянського суспільства у сфері діяльності парламенту та інших представницьких органів демократії, проте країни ЄС проявляють зацікавленість щодо можливостей об'єднання зусиль та співпраці у сфері покращення організації місцевого самоврядування, що призводить до взаємодії органів влади з громадськістю та дієвості децентралізаційних реформ.

5. До Революції гідності питання децентралізації розглядалося в контексті актуалізації соціокультурних та економічних відмінностей між регіонами і використовувалось владою переважно для отримання політичних дивідендів, проте на сьогодні проблема децентралізації все більше набуває економічної доцільності. Розв'язання проблеми дозволить зняти ряд питань політичного протистояння, а також сприятиме посиленню відповідальності місцевих і регіональних громад за розвиток власних територій та підвищенню ефективності використання місцевих ресурсів, що в кінцевому підсумку може посилити внутрішньодержавну інтеграцію та економічну цілісність України. Наразі Україні необхідно підвищувати відповідність своєї законодавчої бази законодавчій базі ЄС, принципам верховенства права, а також будувати життєздатну демократичну державу. Децентралізацію визначають як один з ключових принципів розвитку демократії в державах Європейського Союзу і Ради Європи, основою їх регіональної політики, поряд з принципами субсидіарності, концентрації, компліментарності, партнерства, програмного підходу. Даний принцип закріплено у Європейській хартії місцевого самоврядування.

Таким чином, здійснивши аналіз досвіду європейських країн та актуальних наукових досліджень виокремлено такі передумови успішної імплементації децентралізаційних процесів для створення ефективної моделі управління в системі децентралізованої влади України:

- утвердження принципу верховенства права;
  - визнання та гарантії місцевого самоврядування;
  - рівний правовий захист усіх форм власності;
  - демократичне й ефективне виборче законодавство;
  - незалежність, ефективність, доступність і прозорість судової системи, функціонування інститутів адміністративного судочинства;
  - досконалий бюджетний процес та висока фінансова дисципліна;
  - наявність адекватних соціальних стандартів;
  - розвинутий громадський сектор або стійка тенденція до його розвитку
- Грунтовне вивчення та врахування європейського досвіду децентралізації системи

управління, публічного адміністрування й територіальної організації влади сприятиме ефективному реформуванню вітчизняної системи місцевого самоврядування, зокрема: вдосконаленню конституційно-правових засад територіальної організації влади в Україні, поглибленню децентралізації та утворенню реальних повноважень органами місцевого самоврядування через їх делегування і демократизацію процесів управління.

### **ПУБЛІКАЦІЇ:**

Основні наукові результати роботи у вигляді тез подані до друку на Міжнародну науково-практичну конференцію «Ольвійський форум-2019».

### **АНОТАЦІЯ**

**Довгань Г.Г. Використання досвіду країн ЄС у ході запровадження децентралізації влади в Україні – На правах рукопису.**

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2019.

На сьогоднішньому етапі розвитку Української держави питання організації здійснення місцевої публічної влади мають велике значення для досягнення євроінтеграційних цілей та виведення держави з політичної та економічної кризи. Саме тому розгляд даної проблематики є дуже актуальним в наш час.

Об'єктом дослідження виступає процес розвитку децентралізації влади в Україні. Предметом дослідження є використання досвіду країн ЄС у ході запровадження децентралізації влади в Україні.

У процесі дослідження було з'ясовано, що ґрунтовне вивчення та врахування європейського досвіду децентралізації системи управління, публічного адміністрування й територіальної організації влади сприятиме ефективному реформуванню вітчизняної системи місцевого самоврядування, зокрема: вдосконаленню конституційно-правових засад територіальної організації влади в Україні, поглибленню децентралізації та утворенню реальних повноважень органами місцевого самоврядування через їх делегування і демократизацію процесів управління.

**Ключові слова:** децентралізація, ЄС, місцеве самоврядування, публічна влада, імплементація.

### **SUMMARY**

**Dovgan G.G. Using the experience of EU countries during the introduction of decentralization of power in Ukraine - Manuscript.**

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

At the present stage of development of the Ukrainian state, the issues of organizing the implementation of local public authorities are of great importance for the achievement of the European integration goals and the withdrawal of the state from the political and economic crisis. That is why consideration of this issue is very relevant in our time.

The object of research is the process of development of decentralization of power in Ukraine. The subject of the study is to use the experience of the EU countries in the process of introducing decentralization of power in Ukraine.

Ukraine undergoes radical changes in all spheres of public life, due in particular to the processes of global socio-economic and civilizational transformations. These changes have a significant impact on the activities of all government and non-governmental political institutions that ensure the direction of social development, determine the ability to withstand internal and external challenges.

The study found that thorough study and taking into account the European experience of decentralization of the management system, public administration and territorial administration of the government would contribute to the effective reform of the domestic system of local self-government, in particular: to improve the constitutional and legal principles of the territorial organization of power in Ukraine, to deepen decentralization and consolidation the real powers of local self-government bodies through their delegation and democratization of governance processes.

**Key words:** decentralization, EU, local self-government, public authority, implementation.